

๒๙

น ิ ย า ม ห ร ี อ ผั ง ข อ ง ส ร ร พ ส ี ง

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ว่าพระตถาคตทั้งหลาย จะเกิดขึ้น
หรือไม่เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุคือสิ่งที่ทรงตนเองอยู่ได้เอง ความตั้งอยู่
โดยธรรมดา ความแน่นอนโดยธรรมดานั้นนั้น ตถาคตตรัสรู้
บรรลुธาคู่นั้นว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์
ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ครั้นได้ตรัสรู้แล้ว ได้หยั่งรู้แล้ว จึงบอก
แสดง บัญญัติ แต่งตั้ง เปิดเผย จำแนก ทำให้เห็นว่า สังขาร
ทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา

นิยามหรือฟังของสรรพสิ่ง

๒๖๓

สรรพสิ่งที่ปวงที่มีอยู่ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ตัวของเรา บุคคลอื่น หรือสรรพสัตว์ทั้งหลายต่างอยู่บนพื้นฐานของความจริงทั้งสิ้น คือ มีความไม่เที่ยงแปรปรวน เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมทุกวินาที และสูญสลายในที่สุด

เพราะฉะนั้น เราควรแสวงหาสิ่งที่เที่ยงแท้แน่นอน นำความสุข และความบริสุทธิ์มาให้ ด้วยการปฏิบัติธรรมในหนทางสายกลาง ซึ่งเป็นเอกายนมรรค ทางเอกสายเดียวที่มุ่งตรงต่อพระนิพพาน

มีวาระพระบาลีที่พระบรมศาสดาตรัสไว้ใน อุปปาทสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ว่าพระตถาคตทั้งหลาย จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุคือสิ่งที่ทรงตนเองอยู่ได้เอง ความตั้งอยู่โดยธรรมดา ความแน่นอนโดยธรรมดานั้น ตถาคตตรัสรู้บรรลุธาตุนั้นว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ครั้นได้ตรัสรู้แล้ว ได้หยั่งรู้แล้ว จึงบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้ง เปิดเผย จำแนก ทำให้เห็นว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”

นิยามหรือผังของสรรพสิ่ง

๒๖๘

นิยาม แปลว่า การกำหนดหรือแบบที่แน่นอนลงตัว ทำนองเดียวกับคำว่า ผังสำเร็จ คือเป็นแผนผัง หรือแบบแผนแน่นอนตายตัวว่า จะต้องเป็นอย่างนั้นหรือเป็นไปตามนั้น ความจริงแล้วเราทุกคนมีผังสำเร็จติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่กำหนดให้เราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ หรือจะต้องมีหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่นนั้นเช่นนี้ เป็นต้น เราคงจะเคยสงสัยว่า ทำไมต้นไม้จึงมีรูปร่างไม่เหมือนกัน ซึ่งในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ก็ค้นพบแล้ว และเรียกสิ่งนั้นว่า ยีน เป็นตัวกำหนดให้ทุกสรรพสิ่งเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ แตกต่างกันไป

ในทางพระพุทธศาสนา พระบรมศาสดาทรงค้นพบ และนำมาแสดงตั้งแต่สองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว และเรียกสิ่งนั้นว่านิยาม ซึ่งเป็นผังหรือแบบของสรรพสิ่ง วิทยาศาสตร์ยังค้นพบไม่ได้ทั้งหมด ไม่ละเอียดเหมือนพระพุทธศาสนา เพราะทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งนิยามความแน่นอน ซึ่งเป็นแผนผังนั้นมีอยู่ด้วยกันถึง ๕ ประการ คือ ๑. กรรมนิยาม ความแน่นอนของกรรม ๒. อนุนิยาม ความแน่นอนของฤดูกาล ๓. พีชนิยาม ความแน่นอนของพืช ๔. จิตนิยาม ความแน่นอนของจิต และประการที่ ๕. ธรรมนิยาม ความแน่นอนของธรรม

การให้ผลแห่งกุศลที่น่าปรารถนา และการให้ผลแห่ง

นิยามหรือผังของสรรพสิ่ง

๒๖๕

อกุศลที่ไม่น่าปรารถนา นี่ชื่อกรรมนิยาม แขนงผังของกรรม คือ เราทุกคนนั้นมีกรรมเป็นตัวกำหนดให้เป็นผังสำเร็จ ถ้าทำดี ผังที่ดีก็จะส่งผลให้เราได้ดี ถ้าทำไม่ดี ผังที่ไม่ดีก็ตามส่งผลให้เราเช่นกัน เรื่องผังหรือกฎของกรรมนั้นมีจริง ดังตัวอย่างเรื่องต่อไปนี่

*หญิงคนหนึ่งทะเลาะกับสามี คิดจะผูกคอตาย จึง สอดคอเข้าไปในบ่วงเชือก เพื่อนบ้านเห็นนางกำลังผูกคออยู่ จึงคิดจะตัดเชือกช่วยเหลือ รีบวิ่งเข้าไปปลดนางว่า เธออย่าทำ เช่นนั้นเลย แต่ทันใดนั้นเชือกก็กลายเป็นอสรพิษรัดคองนาง เพื่อนบ้านที่คิดจะช่วยเหลือเห็นเช่นนั้น ก็เกิดความกลัวรีบวิ่งหนีไป ไม่ทันได้ช่วย นางจึงถูกเชือกรัดคอตาย เพราะเป็นกรรมของ นางที่ทำเช่นนั้นมาหลายชาติแล้ว แม้มีผู้เห็นอยากจะช่วยเหลือ แต่ต้องมีอันให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือ กรรมนิยามเป็นเรื่องว่า ด้วยอำนาจแห่งวิบาก เป็นเรื่องที่เราจะประมาทไม่ได้ว่า กรรมที่เราทำแล้วนั้นจะไม่ส่งผลต่อเรา เพราะกรรมที่เราทำไว้ ต้องส่งผลอย่างแน่นอน จะขอนำเรื่องมาเล่าเป็นตัวอย่าง ๒-๓ เรื่อง เพื่อจะได้ไม่ประมาท หลงไปทำกรรมที่ไม่ดี

**เรื่องแรก ในสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา

*มก. เล่ม ๑๓ หน้า ๑๐๐

**มก. เล่ม ๔๒ หน้า ๕๔

นิยามหรือผังของสรรพสิ่ง

๒๓๐

บ้านหลังหนึ่ง ที่อยู่ใกล้ประตูเมืองสาวตึกถูกไฟไหม้ ทันใดนั้น กระจกหน้าต่างที่เป็นเสวียน ซึ่งกำลังถูกไฟไหม้อยู่ ได้ลอยขึ้นจาก บ้านหลังนั้น ขึ้นไปสวมคอกาตัวหนึ่ง ซึ่งกำลังบินผ่านมาพอดี กาก็ร้องอย่างทุกข์ทรมาน แล้วตกลงมาตาย

เรื่องที่สอง มีเรือลำหนึ่งแล่นไปในมหาสมุทร เมื่อไปถึง กลางมหาสมุทรกลับหยุดแล่นโดยไม่มีสาเหตุ คนบนเรือจึงแจก สลากหาคนกาลกิณี สลากนั้นได้ไปอยู่ในมือของหญิงผู้เป็น ภรรยาของกัปตันเรือถึง ๓ ครั้ง คนทั้งหมดจึงพากันพูดว่า “ขอ พวกเรา อย่าต้องตายกันหมดเพราะหญิงคนเดียว พวกเราควร จับเธอโยนลงไปในทะเลเถิด” ทั้งที่กัปตันเรือรักภรรยาของตนมาก แต่ไม่รู้จะช่วยอย่างไร ได้แต่พูดว่า “เราไม่อาจเห็นภรรยาลอยคอ ทรمانอยู่ในน้ำได้ ขอให้เธอหมอบบรรจุทรายผูกติดคอของนาง แล้วโยนลงไปเถิด” หลังจากโยนนางลงไปในทะเลแล้ว เรือก็ แล่นต่อไปได้ตามปกติ

เรื่องที่สาม ภิกษุกลุ่มหนึ่งติดอยู่ในถ้ำ เพราะมีก้อนหิน ใหญ่จากยอดเขากิ่งลงมาปิดปากถ้ำไว้ แม้พระภิกษุที่อยู่ ด้านนอกจะระดมชาวบ้านมาช่วยกันจัดจุดติงเอาหินออกอย่างไร ก้อนหินนั้นก็ไม่ยอมขยับเขยื้อน จนหมดเรี่ยวแรงไปตามๆ กัน แต่ครั้นถึงวันที่เจ็ด ก้อนหินใหญ่นั้นก็กลับกลิ้งออกไปได้เอง

นิยามหรือผังของสรรพสิ่ง

๒๓๑

ภิกษุที่เห็นเหตุการณ์ได้พากันกราบทูลถามถึงเรื่องทั้ง ๓ นี้ กับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประทับนั่งแสดงธรรมในพระเชตวัน พระศาสดาตรัสว่า นั่นมิใช่เพราะผู้อื่นกระทำ แต่เป็นกรรมที่เขาได้ทำไว้อย่างในอดีต เมื่อจะทรงนำเรื่องในอดีตมาแสดง จึงตรัสว่า กาด้วนนั้นเคยเกิดเป็นมนุษย์ ตอนนั้นเขาไม่สามารถฝึกโคด้วดัวหนึ่งได้ จึงทำพอนฟางเป็นวง แล้วสวมคอโค จากนั้นก็จุดไฟโคถึงแก่ความตายอย่างอนาถ บัดนี้ กรรมนั้นมีได้ละทิ้งกาด้วนนั้น แม้จะบินอยู่ในอากาศ ไฟก็ยังลอยขึ้นไปลุกไหม้ได้

ส่วนเรื่องที่สอง หญิงนั้นก็เคยเกิดเป็นหญิงในชาติก่อนไม่ว่านางจะไปไหนจะมีสุนัขตัวหนึ่งคอยวิ่งติดตาม แม้ห้ามมันวิ่งตาม มันก็ไม่ยอมไปไหน ทำให้เพื่อนๆ หัวเราะเยาะเย้ยนางเป็นประจำว่า นางเป็นพรานสุนัข วันหนึ่งนางตัดสินใจเอาหม้อใส่ทรายผูกคอสุนัขแล้วเหวี่ยงลงไปในน้ำ กรรมนั้นจึงไม่ปล่อยให้นางต้องจมลงในมหาสมุทร เช่นเดียวกับที่นางทำไว้กับสุนัขตัวนั้น

แม้เรื่องที่สาม ภิกษุเหล่านั้นก็เช่นกัน เคยเกิดเป็นเด็กเลี้ยงโค วันหนึ่งพวกเขาพบเหี้ยตัวหนึ่งเข้าไปในรู ก็หวังจะจับเมื่อจับไม่ได้ก็หักกิ่งไม้คนละกำมือมาปิดรู เพื่อหวังจะมาจับในวันรุ่งขึ้น แต่ลืมหึงถึง ๗ วัน ครั้นถึงวันที่ ๗ พวกเด็กก็กลับมาที่

นิยามหรือผังของสรรพสิ่ง

๒๓๒

เดิมก็จำได้ จึงช่วยกันเอากิ่งไม้ออก เห็นเหี้ยตัวล้นพอมเหลือแต่กระดูกเดินออกมา จึงส่งสารมันพากันพร้อมใจไปปล่อยมันไปด้วยกรรมนั้น เหล่าภิกษุจึงถูกขังอยู่ในถ้ำถึง ๗ วัน นี่เป็นตัวอย่างของกรรมนิยาม

สำหรับการที่ต้นไม้ผลิดอกออกผล และมีใบอ่อนพร้อมๆ กันในแต่ละฤดูกาล หรือแม้จะเป็นดอกบัวบานแย้มในยามเช้า กลางคืนหุบ เช่นนี้เป็นต้น นับว่าเป็นอุดุนิยาม คือ เป็นแผนผังของฤดูกาล

การออกผลหรือการมีรสชาติของพืชพันธุ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าวสาลีที่มีผล ก็เพราะเป็นผลมาจากเมล็ด หรืออ้อยมีรสหวานย่อมเป็นผลมาจากน้ำหวาน สะเดามีรสขมย่อมเป็นผลมาจากพืชขม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น หรือดอกทานตะวันจะบ่ายหน้าไปทางพระอาทิตย์ หรือเถาวัลย์เลื้อยไปตามลำต้นของต้นไม้ เช่นนี้เป็นต้น เรียกว่า พืชนิยาม คือเป็นความแน่นอนของพืชพันธุ์นั่นเอง

จิตนิยาม เป็นเรื่องความแน่นอนของดวงจิต ถ้าจิตเรา ผ่องใสสะอาดบริสุทธิ์ เราก็จะมีความสุขและความสำเร็จในชีวิต แม้ละโลกไปแล้ว ย่อมมีสุคติภูมิเป็นที่ไป แต่ถ้าจิตเศร้าหมองไม่ผ่องใสก็ต้องมีทุคติเป็นที่ไป

นิยามหรือผังของสรรพสิ่ง

๒๓๓

ประการสุดท้ายธรรมเนียม ยกตัวอย่างเช่น ในเวลาที่พระโพธิสัตว์ถือปฏิสนธิ หรือออกจากครรภ์ของพระมารดา หรือตรัสรู้ภัสรมาลัมโพธิญาณ หรือทรงประกาศพระธรรมจักร ทรงปลงอายุสังขาร หรือทรงเสด็จดับขันธปรินิพพาน หมิ่นจักรวาลก็จะหวั่นไหว เช่นนี้ชื่อว่า ธรรมเนียม ดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสการปฏิสนธิในพระครรภ์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ที่ทรงมีสติเมื่ออยู่ในครรภ์ของพระมารดา”

จะเห็นได้ว่า นิยามความแน่นอนหรือแผนผังของชีวิตนั้นมีอิทธิพลต่อการกำหนดเรื่องราวเหตุการณ์ของทุกสรรพสิ่ง โดยเฉพาะกรรมนิยาม หรือผังของกรรม ซึ่งมีผลต่อชีวิตของเรามาก ดังนั้น ให้เราทำแต่กรรมดี สร้างแต่ผังที่ดีได้ ชีวิตของเราจะได้เจริญรุ่งเรือง อีกทั้งผังนี้จะเป็นผังสำเร็จติดตัวเราไปทุกภพทุกชาติ ให้เราดำเนินชีวิตอยู่บนหนทางที่ถูกต้องดีงามตลอดไป และจะนำเราไปสู่ความหลุดพ้น พ้นจากผังแห่งความทุกข์ทรมาน ที่ทำให้เรามาเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ เราจะได้รู้ผังที่ไม่ติดออกไปให้หมดสิ้น แล้วสร้างผังที่ดีๆ ด้วยการทำความดี มีใจมุ่งตรงต่อพระนิพพาน อันเป็นเอกันตบรมสุขกันทุกคน